

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 3/2566)

กสม. ชี้กรณีพนักงานสอบสวนดำเนินคดีล่าช้าและจับกุมผู้ต้องหาในคดีอาชญากรรมวันพ้นโทษจากเรือนจำ เป็นการละเมิดสิทธิฯ

- ชงเสนอแก้ไขกฎ ก.ตร. ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเป็นตำรวจ

ที่มีข้อกำหนดอันเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื่อเอชไอวี

- เหยกกรณีสำนักงานทะเบียนระนองพิจารณาคำขอพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นนานกว่า 7 ปี เป็นการดำเนินการล่าช้าเกินสมควร เตรียมตรวจสอบ

วันที่ 19 มกราคม 2566 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายวสันต์ ภัยหลีกลี้ และนางสาวสุภัทรา นาคะผิว กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ครั้งที่ 3/2566 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. ชี้กรณีพนักงานสอบสวนดำเนินคดีล่าช้า และจับกุมผู้ต้องหาในคดีที่มีการอายัดตัววันพ้นโทษจากเรือนจำ เป็นการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเมื่อเดือนสิงหาคม 2565 จากผู้ร้องรายหนึ่งระบุว่า เป็นผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำกลางบางขวางมานานกว่า 19 ปี เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2565 ได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากได้รับพระราชทานอภัยโทษ และในวันเดียวกันได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก จับกุมจากคดีที่มีการอายัด โดยผู้ร้องไม่เคยได้รับแจ้งว่ามีคดีอาชญากรรมจากสถานีตำรวจฯ ทั้งที่ได้เคยมีหนังสือสอบถามไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) แล้ว ขณะที่เรือนจำฯ ก็มีได้ตรวจสอบเอกสารการอายัดและแจ้งให้ผู้ร้องทราบ ผู้ร้องเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมเนื่องจากการอายัดตัวค้างไว้และไม่มาดำเนินคดี ทำให้เสียสิทธิประโยชน์ที่ควรได้รับ จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 บัญญัติให้รัฐจัดให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ได้รับรองสิทธิของผู้ต้องหาให้มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม อีกทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ 14 (3) ได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลทุกคนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งโดยพลันซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหา สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อต่อสู้คดี รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น ประกอบกับ สตช. มีคำสั่งที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุมตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 กำหนดแนวทางการสอบสวนคดี

โดยให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นให้แล้วเสร็จ โดยไม่ต้องรอให้พ้นโทษในคดีเดิมก่อน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการโดยเร็ว

จากการตรวจสอบ ข้อเท็จจริง ปรากฏว่า พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก ได้มีหนังสือขออายัดตัวผู้ร้องไว้ตั้งแต่เดือนเมษายน 2561 แต่ภายหลังการอายัด กลับไม่รีบสอบสวนดำเนินคดี เพื่อส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการโดยเร็ว จนกระทั่งผู้ร้องได้รับการปล่อยตัวเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2565 จึงมาจับกุมดำเนินคดีอีกครั้ง ซึ่งรวมเป็นระยะเวลากว่า 4 ปี 10 เดือน นับจากวันที่พนักงานสอบสวนได้อายัดตัวผู้ร้องไว้ แม้ระหว่างการสอบสวนจะปรากฏว่าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวนคดีย้ายไปประจำ ณ ท้องที่อื่น ก็ไม่เป็นเหตุให้การอำนวยความสะดวกต้องสะดุดหยุดลง การกระทำดังกล่าวจึงเป็นการดำเนินการสอบสวนที่ล่าช้าเกินสมควร ไม่เป็นการอำนวยความสะดวกเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญา จึงเป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

สำหรับการดำเนินการของเรือนจำกลางบางขวาง กรณีไม่แจ้งให้ผู้ร้องทราบว่ามีการอายัด เห็นว่า แม้การที่เรือนจำไม่แจ้งให้ผู้ต้องขังทราบว่ามีการอายัด จะเป็นการดำเนินการตามหนังสือสั่งการของกรมราชทัณฑ์ แต่เมื่อพิจารณาถึงปัญหาที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องในกรณีนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ผู้ร้องไม่ได้รับแจ้งจากเรือนจำ ว่ามีการอายัด จึงไม่ได้ใช้สิทธิในการร้องเรียนต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบให้ตนได้รับการสอบสวนในคดีที่ถูกอายัดอย่างรวดเร็วได้ การกระทำดังกล่าวของเรือนจำ จึงเป็นการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นเดียวกัน

ในเรื่องการแจ้งข้อมูลการอายัดตัวแก่ผู้ต้องขังนั้น ที่ผ่านมา กสม. ได้เคยมีข้อเสนอแนะที่ 3/2565 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2565 ให้กรมราชทัณฑ์แจ้งให้ผู้ต้องขังทราบข้อมูลเกี่ยวกับการอายัดตัวในคดีอาญาอื่น ในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ด้วยแล้ว แต่ยังคงมีกรณีของผู้ต้องขังไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการอายัดตัวในคดีอาญาอื่นของตนจนเป็นเหตุให้ไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกตามสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายปรากฏอยู่ กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2566 จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อ สตช. ในฐานะหน่วยงานบังคับบัญชาของสถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก เรือนจำกลางบางขวาง และกรมราชทัณฑ์ในฐานะหน่วยงานบังคับบัญชาของเรือนจำฯ พิจารณาดำเนินการภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้แจ้งรายงานผลการตรวจสอบฉบับนี้ ดังนี้

(1) ให้ สตช. ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 สอบสวนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยใช้รายงานผลการตรวจสอบนี้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินการ นอกจากนี้ให้ สตช. และกรมราชทัณฑ์เร่งรัดการดำเนินการตามรายงานข้อเสนอแนะของ กสม. ที่ 3/2565 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2565 ซึ่งสำนักงาน กสม. ได้เคยแจ้งผลตามข้อเสนอแนะดังกล่าวให้ทั้งสองหน่วยงานทราบแล้ว

(2) ให้เรือนจำกลางบางขวางแจ้งให้ผู้ต้องขังทราบข้อมูลเกี่ยวกับการอาศัยตัวในโอกาสแรก ที่กระทำได้ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถใช้สิทธิในการร้องเรียนต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือ ประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ให้ได้รับการสอบสวนในคดีที่ถูกอาศัยได้อย่างรวดเร็ว

2. กสม. เติรมเสนอแก้ไขกฎ ก.ตร. ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเป็นตำรวจ ที่มีข้อกำหนดอันเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่ กฎ ก.ตร. ว่าด้วย คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเป็นกฎที่กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการสมัครเพื่อคัดเลือกบรรจุเป็นนักเรียนตำรวจ นักเรียนนายร้อย ตำรวจ นักเรียนเตรียมทหาร ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) นักเรียนนายสิบตำรวจ ข้าราชการ ตำรวจชั้นสัญญาบัตรและข้าราชการตำรวจชั้นประทวน มีการกำหนดคุณสมบัติบางประการตามบัญชีโรค หรืออาการที่ไม่ควรเป็นข้าราชการตำรวจ ที่อาจเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ อันขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคสาม เช่น กำหนดคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องเนื่องกับความพิการบางประการ ภาวะกะเทย (hermaphroditism) รวมถึง โรคเอดส์ นอกจากนี้ ยังอนุญาตให้คณะกรรมการแพทย์โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานแพทย์ใหญ่ สามารถ ใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่าผู้ใดไม่ควรเป็นข้าราชการตำรวจได้

ที่ผ่านมา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้สมัครเข้ารับราชการ ตำรวจเกี่ยวกับคุณสมบัติอันเป็นข้อห้ามในการเข้ารับราชการ และมีรายงานผลการตรวจสอบที่ 413/2562 เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2562 วินิจฉัยประเด็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวีตามกฎ ก.ตร. ว่าเป็น การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และได้มีข้อเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรี(ครม.) สตช. คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) และโรงพยาบาลตำรวจ ปรับปรุงแก้ไขแนวทางการตีความคำว่า “โรคเอดส์” และการติดเชื้อเอชไอวีในกฎ ก.ตร. รวมถึงปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่าง ประเทศที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี เพื่อไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี และให้สอดคล้องกับ แนวทางการแพทย์ที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบัน ซึ่งเป็นรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ระดับบุคคล แต่ สตช. และ ครม. ไม่ได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าเป็นการกำหนด คุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคท้ายให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม ของทหาร ตำรวจ ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ได้

นอกจากนี้ ในปี 2563 โรงพยาบาลตำรวจได้ออกประกาศเรื่อง การกำหนดกรอบดุลยพินิจพิจารณา วินิจฉัยการตรวจร่างกายตามข้อ 14 ของบัญชีโรคหรืออาการที่ไม่ควรเป็นข้าราชการตำรวจ ตามข้อ 2 (14) แนบท้าย กฎ ก.ตร. ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2547 และ

ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 เพื่อแก้ไขลักษณะต้องห้ามในการเข้าสมัครเพื่อคัดเลือกบรรจุเป็นนักเรียนหรือเข้ารับราชการตำรวจเพิ่มเติม ที่มีการขยายความเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามตามบัญชีท้ายกฎ ก.ตร. เดิม และมีการเพิ่มเติม “ผู้ติดเชื้อเอชไอวี” ให้ถือเป็นโรคที่มีลักษณะต้องห้ามอีกด้วย

เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งสุขภาพ ตามที่กฎ ก.ตร. กำหนด กสม. ในคราวประชุมด้านคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2566 จึงมีมติให้หยิบยกประเด็นดังกล่าวขึ้นเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อไป

3. กสม. เเยกรณีสำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองระนองใช้เวลาพิจารณาคำขอพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นนานกว่า 7 ปี ล่าช้าเกินสมควร เตรียมตรวจสอบการละเมิดสิทธิฯ

นายวสันต์ ภัยหลิกสิทธิ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับความร้องเรียนเมื่อเดือนพฤษภาคม 2565 จากผู้ร้องสองรายซึ่งเป็นผู้ยื่นคำขอพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 ระบุว่า เมื่อเดือนเมษายน 2558 ผู้ร้องทั้งสองได้ยื่นคำขอพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นต่อสำนักทะเบียนอำเภอเมืองระนอง ซึ่งได้ส่งต่อเรื่องดังกล่าวไปยังสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เพื่อพิจารณาตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ต่อมาเมื่อเดือนสิงหาคม 2562 สำนักทะเบียนกลาง ได้มีหนังสือทักท้วงให้สำนักทะเบียนอำเภอเมืองระนอง ดำเนินการสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม หลังจากนั้น เมื่อเดือนมกราคม 2565 สำนักทะเบียนอำเภอเมืองระนอง ได้ดำเนินการตามข้อทักท้วงและจัดส่งข้อมูลให้สำนักทะเบียนกลางเรียบร้อยแล้ว แต่จนถึงปัจจุบันนับตั้งแต่วันที่ผู้ร้องได้ยื่นคำขอดังกล่าว ปรากฏว่าระยะเวลาได้ล่วงเลยมากกว่า 7 ปี แล้ว แต่ผู้ร้องยังไม่ทราบผลการดำเนินการ จึงขอให้ กสม. ประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

สำนักงาน กสม. ได้ประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกรณีดังกล่าวไปยังสำนักทะเบียนอำเภอเมืองระนอง และสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง หลายครั้ง ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2565 แต่จนถึงปัจจุบัน สำนักงาน กสม. ก็ยังมิได้รับแจ้งความคืบหน้าหรือผลการดำเนินการแต่อย่างใด กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2566 พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่สำนักทะเบียนอำเภอเมืองระนองใช้ระยะเวลาพิจารณาและแจ้งผลการขอพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นยาวนานกว่า 7 ปี เป็นระยะเวลาที่ล่วงเลยเกินสมควร ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่ผู้ร้องพึงได้รับตามกฎหมาย และอาจมีประเด็นเกี่ยวกับสิทธิและสถานะของบุคคล อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว จึงมีมติยกระดับรับเรื่องดังกล่าวไว้เป็นคำร้อง เพื่อดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

19 มกราคม 2566